

að hann eigi rétt á greiðslu úr ríkissjóði á þeim kostnaði, er hann hefur krafizt í 6. lið kröfugerðar sinnar. Hins vegar ber að kveða á um greiðslu úr ríkissjóði á málflutningsþóknun og útlögðum kostnaði til talsmanns stefnanda fyrir bæjarþinginu, Tómasar Árnasonar hæstaréttarlögmans, sbr. 173. gr. laga nr. 85/1936. Þykir þessi greiðsla til lögmansins hæfilega ákveðin kr. 95.112.00, þar af kr. 15.112.00 vegna útlagðs kostnaðar.

Þór Vilhjálmsson, dómari samkvæmt sérstakri umboðsskrá, kvað upp dóm þennan ásamt Árna Jónassyni erindreka og Guðbrandi E. Hlíðar dýralækni.

Dómsorð:

Stefndi, fjármálaráðherra f. h. ríkissjóðs, greiði stefnanda, Snæbirni Sigurðssyni, kr. 9.800.00 með 7% vöxtum p. a. frá 21. nóvember 1968 til greiðsludags.

Málskostnaður falli niður, en málflutningsþóknun og útlagður kostnaður skipaðs talsmanns stefnanda, Tómasar Árnasonar hæstaréttarlögmans, kr. 95.112.00, greiðist úr ríkissjóði.

Dómi þessum ber að fullnægja innan 15 daga frá lögbirtingu hans að viðlagðri aðför að lögum.

Föstudaginn 13. nóvember 1970.

Nr. 188/1970. **Hellugler h/f og Ingvar S. Ingvarsson**
 gegn
Eyjólfi Bjarnasyni.

Dómenndur:

hæstaréttardómararnir Einar Arnalds, Benedikt Sigurjónsson, Gizur Bergsteinsson og Logi Einarsson og prófessor Ármann Snævarr.

Kærumál. Frávísun. Meiðyrði. Ómerking ummæla.

Dómur Hæstaréttar.

Sóknaraðiljar hafa með heimild í 21. gr., 1. tl. b, laga nr. 57/1962 skotið máli þessu til Hæstaréttar með kæru 8. september 1970, er hingað barst 19. október s. á.

Krefjast sóknaraðiljar þess, „að hinum kærða dómi verði hrundið um frávísun aðalsakar, ómerkingu ummæla og sektir á hendur Ingvari S. Ingvarssyni“. Þá krefjast sóknaraðiljar kærumálskostnaðar úr hendi varnaraðilja.

Varnaraðili krefst staðfestingar hins kærða dóms og kærumálskostnaðar úr hendi sóknaraðilja.

Með skírskotun til forsendna hins kærða dóms ber að staðfesta hann að öðru leyti en því, að greiðslufrestur sektar verði 4 vikur frá birtingu dóms þessa.

Eftir þessum málalokum er rétt, að sóknaraðiljar greiði varnaraðilja málskostnað, sem ákveðst kr. 8.000.00.

Dómsorð:

Hinn kærði dómur á að vera óraskaður að öðru leyti en því, að greiðslufrestur sektar verði 4 vikur frá birtingu dóms þessa.

Sóknaraðiljar, Hellugler h/f og Ingvar S. Ingvarsson, greiði varnaraðilja, Eyjólfvi Bjarnasyni, kærumálskostnað, kr. 8.000.00, að viðlagðri aðför að lögum.

Dómur bæjarþings Reykjavíkur 1. september 1970.

Mál þetta var tekið til dóms í dag.

Aðalsök máls þessa er höfðuð af Fjöliðjunni h/f, Hellu, Rangárvöllum, með stefnu, birtri 26. apríl 1968, á hendur gagnstefnanda, Eyjólfvi Bjarnasyni rafvirkjameistara, Háaleitisbraut 30 hér í borg.

Eftir að mál þetta var höfðað, hefur aðalstefnandi breytt um nafn, og heitir félagið nú Hellugler h/f.

Í upphafi var fjárhæð dómkröfu aðalstefnanda kr. 1.407.781.49, en í þinghaldi 9. júní s.l. lækkaði hann kröfur sínar, sbr dómskjal nr. 81.

Dómkröfur aðalstefnanda, Helluglers h/f, í aðalsök eru því nú þær, að gagnstefnandi, Eyjólfur Bjarnason, verði dæmdur til þess að greiða aðalstefnanda kr. 1.176.535.99 með 1% vöxtum fyrir hvern byrjaðan mánuð af kr. 40.000.00 frá 30. marz 1968 til 26. apríl 1968 og af kr. 1.176.535.99 frá þeim degi til greiðsludags auk málskostnaðar að mati dómsins.

Í aðalsök gerir gagnstefnandi, Eyjólfur Bjarnason, þær dómkröfur, að hann verði sýknaður af öllum kröfum aðalstefnanda í aðalsökinni og að honum verði tildæmdur málskostnaður.

Með gagnstefnu, birtri 19. febrúar 1969, höfðaði gagnstefnandi, Eyjólfur Bjarnason, gagnsök á hendur aðalstefnanda, Hellugleri h/f.

Í gagnsök gerir gagnstefnandi, Eyjólfur Bjarnason, þær dómkröfur, að aðalstefnanda verði gert að greiða honum kr. 187.010.50 með 1% dráttarvöxtum fyrir hvern byrjaðan vanskilamánuð frá 1. apríl 1968 til greiðsludags auk málskostnaðar eftir mati réttarins.

Í gagnsökinni gerir aðalstefnandi þær dómkröfur, að hann verði sýknaður af öllum kröfum gagnstefnanda og að honum verði tildæmdur málskostnaður úr hendi gagnstefnanda í gagnsökinni að mati dómsins.

Aðalsök.

Félagið Fjöliðjan h/f, Hellu, var stofnað 25. október 1967. Voru þá kjörin í stjórn félagsins Sigurlaug M. Jónsdóttir frú, Engjavegi 15, Ísafirði, Ingvar S. Ingvarsson forstjóri, sama stað, og gagnstefnandi, Eyjólfur Bjarnason. Varastjórnendur voru kjörnir Sigurbjörn Ólafsson, Skeiðarvogi 141, Reykjavík, og Hrefna Ingvarsdóttir frú, sama stað.

Samkvæmt 2. mgr. 10. gr. í stofnsamningi félagsins er Ingvar S. Ingvarsson „ráðinn forstjóri félagsins til lífstíðar, og verður honum fyrir engar sakir sagt upp því starfi hjá félaginu eða sviptur launum“. Ingvar S. Ingvarsson fékk jafnframt prókúrumboð fyrir félagið.

Hinn 29. nóvember 1967 var gagnstefnanda veitt prókúrumboð fyrir félagið, og jafnframt var hann ráðinn framkvæmdastjóri þess. Ekki var gerður skriflegur samningur um launakjör gagnstefnanda. Gagnstefnandi kveðst hafa byrjað störf hjá hlutafélaginu, strax eftir að hann var ráðinn.

Ingvar S. Ingvarsson var einnig forstjóri fyrir Fjöliðjunni h/f á Ísafirði, sem var systurfélag aðalstefnanda. Bæði þessi hlutafélög virðast hafa haft þjónustuútibú að Nýlendugötu 10 hér í borg. Kveðst gagnstefnandi hafa veitt forstöðu þjónustuútibúi þessu jafnframt framkvæmdastjórastarfi sínu fyrir Fjöliðjunni h/f á Hellu.

Ingvar S. Ingvarsson hefur í bréfi á dskj. nr. 41 skýrt svo frá, að hann hafi hinn 2. marz 1968 komið ásamt eiginkonu sinni, Sigurlaugu M. Jónsdóttur, formanni stjórnar aðalstefnanda, úr

utanlandsferð. Kveðst Ingvar S. Ingvarsson þá hafa frétt, að gagnstefnandi hefði haft í frammi fullyrðingar varðandi afgreiðsluglers frá aðalstefnanda, sem reynzt hefðu næsta fjarstæðukenndar. Þá hafi fleira orðið ljóst í framferði gagnstefnanda til skaða á hagsmunum félagsins. Hafi þetta orðið til þess, að hann (Ingvar S. Ingvarsson) hafi í samráði m. a. við stjórnarformann aðalstefnanda ákveðið að fara þá þegar á skrifstofu aðalstefnanda að Nýlendugötu 10 í þeim tilgangi að athuga, hvað af skjölum félagsins væru þar fyrir hendi. Er hann kom á skrifstofuna, hafi komið í ljós við fljótlega athugun, að þar hafi aðeins verið ein mappa með fylgiskjölum félagsins auk nokkurra með pökkunar-seðlum. Möppur þessar kveðst Ingvar hafa tekið að fleiri mönnum viðstöddum og beðið Gunnar Á. Ingvarsson, sem hafi átt að annast bókhald félagsins, að rannsaka nánar innihald umræddra mappna og koma þeim síðan aftur á skrifstofuna.

Er gagnstefnandi kom á skrifstofuna að Nýlendugötu 10 morguninn 3. marz 1968, varð hann þess var, að búíð var að fjarlægja skjöl þaðan. Sneri hann sér þá til rannsóknarlögreglunnar og kærði atburð þennan. Í skýrslu hans fyrir lögreglunni nefndan dag segir m. a. svo:

„Í morgun kom ég í skrifstofu þjónustuútibúsins á Nýlendugötu 10. Þá sé ég, að búíð var að fjarlægja þaðan öll skjöl varðandi viðskipti Fjöliðjunnar á Ísafirði og Fjöliðjunnar á Hellu við þjónustufyrirtækið og einnig öll önnur skjöl varðandi viðskipti þjónustufyrirtækisins. Þá var einnig tekið þarna nokkuð af skjölum, sem voru óviðkomandi þessum fyrirtækjum og ég átti sjálfur, og voru það aðallega kvittanir. Þess sáust engin merki, að brotízt hefði verið inn. Nú var þannig ástatt, að auk mín og skrifstofumanns míns, Þorsteins Tryggvasonar, Kleppsvegi 74, hafði Ingvar Ingvarsson, sem áður er nefndur, lykil að skrifstofunni, þar sem þessi skjöl voru geymd. Mér datt því helzt í hug, að það væri af hans ráðstöfun, að þessi skjöl hefðu verið tekin. . . . Nokkru fyrir kl. 13.00 símaði Ingvar svo til mín. Ég spurði hann þá, hvort hann hefði stolið skjölunum af skrifstofunni. Hann svaraði eitthvað á þá leið, að stjórnarformaðurinn mundi vera einfær um að svara því. Ég sagði þá, að ekki þyrfti að fara í grafgötur með, hvar þessi gögn væru, og hvort hann vildi ekki skila þeim eins og skot. Ingvar svaraði því á þá leið, að hann ætlaði að láta mig vita, að hann væri yfirmaður minn. Nánari svör fékk ég ekki um þetta. Af því, sem að framan segir, þykist ég þess fullviss, að Ingvar hafi tekið eða látið taka skjöl þessi úr skrifstofu minni.

Til þess tel ég, að hann hafi engan rétt, þar sem ég gegni þarna framkvæmdastjórarstarfi og á að hafa þessi skjöl í minni vörzlu. Ég geri því kröfu til, að skjölin verði tekin af Ingvari eða öðrum, sem tekið hafa þau í sína vörzlu, og afhent mér. Aðra kröfu geri ég ekki í þessu máli. Ég skal að lokum taka það fram, að Ingvar S. Ingvarsson er forstjóri bæði Fjöliðjunnar á Ísafirði og Fjöliðjunnar á Hellu, en ég er, eins og áður segir, framkvæmdastjóri Fjöliðjunnar á Hellu og forstöðumaður þjónustuútibúsins hér. Ég veit ekki, hvort þjónustufyrirtækið hér í Reykjavík er skráð sem sérstakt fyrirtæki. Það eru engin ákvæði í lögum Fjöliðjunnar á Hellu um skipti á völdum milli forstjóra og framkvæmdastjóra fyrirtækisins“.

Hinn 4. marz 1968 afréð meiri hluti félagsstjórnar aðalstefnanda að segja gagnstefnanda upp störfum, og var gagnstefnanda ritað svohljóðandi bréf:

„Hér með er yður sagt upp frá og með þessum degi öllum störfum fyrir hlutafélag vort, Fjöliðjuna h/f, Hellu, og fyrir útibú félagsins í Reykjavík, enda hafið þér upp þaðan ekkert umboð til að skuldbinda félagið né til neins konar ráðstafana eða athafna fyrir það. Laun verða yður ekki goldin eptir þenna tíma, enda teljum vér yður hafa fyrir gert öllum kröfum þar um á hendur félaginu. Hins vegar lýsir félagið ábyrgð á hendur yður og geymir sér allan rétt til bóta fyrir tjón það, er þér kunnið að hafa valdið oss.

Með tilvísan til þess, er nú var ritað, krefjumst vér þess, að þér tafarlaust skilið oss:

- 1) öllum skjölum félagsins, þeim er enn eru í yðar vörzlu, bókum, bókhaldsgögnum og fylgiskjölum, tékkheptum, notuðum og ónotuðum, og öðrum skjölum, að engu undanskildu,
- 2) öllum lyklum, þar á meðal að hnúsnaði voru, bíl, pósthólfi og öðrum geymslum,
- 3) öllum öðrum eignum félagsins, þar á meðal vixlum og tékkum þeim, er þér hafið í yðar vörzlu, og öðrum eignum, hverju nafni sem nefnast“.

Af hálfu aðalstefnanda er skýrt svo frá, að gagnstefnandi hafi tregðast við að skila skjölum og öðrum eignum félagsins, þeim, er getið er í ofangreindu bréfi. Höfðaði aðalstefnandi þá mál gegn gagnstefnanda fyrir fógætarétti Reykjavíkur 6. marz 1968 og krafðist þess, að fógæti tæki af gagnstefnanda umrædd skjöl og eignir og setti aðalstefnanda inn í vörzlu þeirra. Gagnstefn-

andi hafi eftir allmikið þras í fógetarétti skilað hinum helztu skjölum félagsins og öðrum mikilvægum eignum þess, þeim, er að ofan var getið. Gagnstefnandi hafi hins vegar eigi gert nein reikningsskil og eigi skilað bókhaldi nema mjög ófullkomnu. Hafi aðalstefnandi því neyðzt til þess að fá endurskoðanda til að koma í aðgengilegt horf bókhaldi félagsins. Fékk aðalstefnandi Jarl Jónsson, löggiltan endurskoðanda, til þess að annast þetta. Er því haldið fram af aðalstefnanda, að nú hafi komið í ljós það, sem félagsstjórnina grunaði, að mjög mikil óreiða hafi verið á fjárhaldi gagnstefnanda fyrir félagið, enda hafi hann reynzt skulda því mikið fé. Vísar aðalstefnandi í því efni til skýrslu endurskoðandans Jarls Jónssonar, sem dagsett er 1. apríl 1968, dómskjals nr. 4. Þar segir svo:

„Eftir ósk hr. Ingvars S. Ingvarssonar, framkvæmdastjóra Fjöliðjunnar h.f., Hellu, hefi ég endurskoðað fylgiskjöl og reikningshald Eyjólfss Bjarnasonar yfir fjárreiður hans hjá Fjöliðjunni h.f., Hellu (og Reykjavík).

Þetta tímabil mun vera frá ca. 9. nóvember 1967, en þá er opnaður hlr. nr. 88 við Búnaðarbanka Íslands á Hellu, og til ca. 1. marz 1968, en þá eru dagsett síðustu fylgiskjölin.

Í hendur mér voru lögð fylgiskjöl samkvæmt tveim upptalningum fulltrúa borgarfógetans í Reykjavík, dagsettum 9. marz 1968. Önnur yfir fylgiskjöl nr. 1—234, hin yfir fylgiskjöl nr. 1—70. Ýmis af þessum skjölum eru þó ekki bókhaldsfylgiskjöl. Ennfremur dálkadagbók með færslum á opnu 2 og 3 (vegna 1967) og 7, 8 og 9 vegna 1968.

Þar sem fjölmargar athugasemdir og leiðréttingar hefði þurft að gera við færslur í dálkadagbókina, tók ég það ráð að færa bókhaldið upp á nýtt.

Það skal tekið fram, að bókhald það, er ég hefi fært upp, er ekki bókhald Fjöliðjunnar h.f., Hellu, í heild, heldur fyrst og fremst það, er snert hefur fjárreiður Eyjólfss Bjarnasonar hjá fyrirtækinu.

Niðurstöðutölur bókhaldsins eru:

Reikn. nr.	Debet:	Kredit:
101 Sjóður Eyjólfur Bjarnason .. kr.	188.395.85	
212 Viðsk.reikn. Eyjólfss Bjarnas. —	67.801.00	
110 Ófullkomin greiðslufskj., önnur en launafskj. —	15.473.04	
115 Ófullkomin launafylgiskjöl . —	362.230.50	

Reikn.nr.	Debet:	Kredit:
210 Óskýrðar innborganir		kr. 60.000.00
102 Sjóður Gunnar Ingvarsson . .		— 5.000.00
104 Geymslufé, Olúfél. Skelj. . . kr.	1.000.00	
201 Hlr. 88, Búnaðarb. Ísl., Hellu		— 783.381.28
202 Hlr. 1728, Iðnaðarb. Ísl., R. . . —	9.10	
211 Gr. víx. Híbýlaprýði —	5.206.00	
211 Samþ. víx. Trésm. Viðir h.f.		— 16.677.00
212 Samþ. víx. Búnaðarb. Ísl., Hellu		— 175.000.00
212 Viðsk.reikn. Kf. Þór, Hellu		— 99.348.90
212 Afborgunarsamn. Fönix, O. Kornerup-Hansen s.f.		— 2.280.00
212 Viðsk.reikn. Ingvar S. Ingv. —	79.881.00	
215 Viðsk.reikn. Fjöliðjan, Ísaf. —	34.668.90	
291 Innb. hlutafé Eyj. Bjarnas. .		— 20.000.00
120 Áhöld	51.407.77	
150 Stofnkostnaður	162.537.70	
300 Hráefni	680.856.75	
310 Vinnulaun gr. af Búnaðarb. —	222.776.50	
320 Kostnaður	100.363.07	
400 Tekjur		— 863.130.00

Kr. 2.029.947.18 Kr. 2.029.947.18

Bókhaldið er fært í vél. Því miður er ekki texti í ritmáli á vélinni. Á sumum ofangreindra reikninga hefi ég þó handskrifað texta til glöggvunar, svo sem á sjóðreikning Eyjólfssonar (101), viðskiptareikning sama (212) og reikninga, sem ófullkomin fylgiskjöl eru færð á (110, 115 og 210).

Í vélskrifuðum textum bókhaldsins er fyrst tékk nr., þar sem það á við og nr. mótareiknings. Í fylgiskjaladálk er fært færslunúmer mitt í áframhaldandi röð og seinni hlutinn (3 tölustafir) er nr. fylgiskjala samkvæmt skráningu fulltrúa borgarfégetans. Þar sem sú skráning er í tvennu lagi, er önnur skráning auðkennd með 2 í fyrsta sæti. Fylgiskjal 1 úr fyrri skráningu er auðkennt 001, en fylgiskjal 1 úr seinni skráningu 201.

Fylgiskjöl, sem auðkennd eru frá 801 og áfram, eru færslur á upphæðum, sem ávísað hefir verið á á hlaupareikninga fyrirtækisins, en fylgiskjöl eru ekki fyrir hendi. Þessar upphæðir eru færðar samkvæmt „stubbum“ tékkheftanna og færðar í sjóð

Eyjólfs Bjarnasonar. Heimildir fyrir handskrifuðum texta eru í þessu tilviki „stubbar“ tékkheftanna.

Með því að raða fylgiskjölum upp eftir dagsetningum, eftir því sem hægt hefir verið, og athuga síðan, hvort ávísað hefir verið á hlaupareikninga félagsins fyrir viðkomandi upphæð, hef ég komið að raun um, hvað af fylgiskjölunum hefir verið greitt úr tékkheftum fyrirsækisins.

Þau fylgiskjöl, sem þannig hefir verið ávísað á fyrir sömu upphæð, hef ég fært á viðkomandi gjaldaliði og kredit á hlaupareikninga, þ. e. a. s. færslan hefir ekki komið að neinu leiti á sjóðreikning Eyjólfs Bjarnasonar. Þau fylgiskjöl, sem mér hefir ekki tekizt að rekja greiðslu á á ofangreindan hátt, og einnig þær ávísanir, sem ekki hefir verið tilsvareandi fylgiskjöl fyrir hendi, hef ég hinsvegar fært yfir sjóðreikning Eyjólfs.

Þeir reikningar, sem hér koma einna helst máli við sögu, eru:

101 Sjóðreikningur Eyjólfs Bjarnasonar,

212 Viðskiptareikningur Eyjólfs Bjarnasonar,

110 Ófullkomin greiðslufylgiskjöl, önnur en launafylgiskj.,

115 Ófullkomin launafylgiskjöl,

210 Óskýrðar innborganir.

Hér á eftir mun ég leitast við að skýra þessa reikninga.

101 Sjóðreikningur Eyjólfs Bjarnasonar, kr. 188.395.85.

Ég hefi leitast við að færa eingöngu yfir sjóð þær upphæðir, sem ég hef ekki getað fundið, að greiddar væru með tékkum, þannig að reikningur er tekjufærður fyrir þeim upphæðum, er greiðslufylgiskjöl segja til um og ekki eru greidd með tékka á hlaupareikninga fyrirtækisins. Ennfremur er sjóðreikningurinn tekjufærður fyrir þeim „ófullkomnu launafylgiskjölum“, sem síðar er sagt frá. Hér má að vísu rekja, að eitthvað af þessum greiðslum hafi verið, að minnsta kosti að hluta til, greitt með tékkum.

Sjóðreikningur Eyjólfs Bjarnasonar er fyrst og fremst skuldfærður fyrir þeim upphæðum, er ávísað hefir verið á hlaupareikninga fyrirtækisins, án þess að tilsvareandi fylgiskjöl séu fyrir hendi. Hérmeð eru taldar ávísanir til launþega samkvæmt næstu málsgrein á undan.

Ennfremur er sjóðreikningurinn skuldfærður fyrir kr. 5.000.00, sem samkvæmt upplýsingum Gunnars Ingvarssonar og af uppgjöri hans fyrir tímabil næst á undan því, er hér um ræðir, var greitt Kristni Sigurjónssyni upp í laun. Laun Kristins eru færð sjóðreikningnum til tekna í heild, sbr. áður sagt.

Vegna ávísana, sem hafa runnið í sjóð, tel ég áberandi, hvað í sumum tilfellum er um stórar upphæðir að ræða (kr. 75.000.00 og kr. 50.000.00), sem samkvæmt texta tékkheftanna virðast hafa verið lagðar inn á persónulega hlaupareikninga Eyjólfssonar, t. d. hlr. 8591 í Landsbanka Íslands.

Í einstaka tilfellum er sjóðreikningurinn skuldfærður fyrir mismun á ákveðnum tékkum og viðkomandi fylgiskjali. Nokkrum sinnum eru færslur annað hvort til gjalda eða tekna, en mótfærslur síðar þannig, að jöfnuður er á. Er þetta auðkennt á reikningnum.

Að lokum er reikningurinn tekjufærður fyrir launum og bifreiðastyrk Eyjólfssonar, samtals kr. 79.000.00. Ingvar S. Ingvarsson hefir ekki viljað viðurkenna þau fylgiskjöl, er Eyjólfur Bjarnason hefir gefið fyrir sínum launum og bifreiðakostnaði, en hinsvegar samþykkt að færa honum til tekna eftirfarandi:

Laun fyrir nóvember	kr. 10.000.00
Laun fyrir desember, janúar og febrúar, kr. 20.000.00	
pr. mánuð	— 60.000.00
Bifreiðastyrk fyrir desember, janúar og febrúar, kr. 3.000.00 pr. mánuð	— 9.000.00
	Kr. 79.000.00

Gegn mótmælum Ingvars S. Ingvarssonar hefi ég ekki talið mér fært að taka til greina þau fylgiskjöl, sem Eyjólfur Bjarnason hefir gefið fyrir launum sínum og bílkostnaði, en þau eru:

Nr. samkvæmt skráningu borgarfégetans:

Nr. 69, bílkostnaður 1/11—31/12, kr. 5.000.00 pr. mán.	kr. 10.000.00
Nr. 70, bílkostnaður 1/7—31/10, kr. 1.000.00 pr. mán.	— 4.000.00
Nr. 179, bílkostnaður 1/1—29/2, kr. 5.000.00 pr. mán.	— 10.000.00
Nr. 180, vinnulaun 1/11 1967—31/3 1968, kr. 35.000.00 pr. mán.	— 175.000.00
Nr. 183, hluti, laun 1/7—31/10 1967	— 100.000.00

Ennfremur hefi ég ekki talið mér fært að taka til greina sem greiðsluviðurkenningu fylgiskjal nr. 183, sem auk áður nefndra

launa E. B., kr. 100.000.00, er upptalning Eyjólf's Bjarnasonar á ýmsum greiðslum. Sumt af þessum greiðslum er þegar fært samkvæmt upprunalegum greiðslufylgiskjölum. Ég tel ekki eðlilegt að taka upptalningu þessa sem heimild fyrir greiðslum í þágu fyrirtækisins.

212 Viðskiptareikningur Eyjólf's Bjarnasonar, kr. 67.801.00.

Á þennan reikning er í fyrsta lagi fært hlutafjárloforð Eyjólf's Bjarnasonar, kr. 20.000.00. Samkvæmt upplýsingum Ingvars S. Ingvarssonar hefir E. B. átt að standa skil á hlutafjárloforði sínu inn á bankareikning félagsins. Þar sem engin heimild er fyrir greiðslu hlutafjárloforðsins, er það skuldfært á viðskiptareikning E. B.

Að öðru leyti eru færðar upphæðir, sem ég tel persónuleg gjöld Eyjólf's Bjarnasonar og fylgiskjöl eru fyrir hendi í bókhaldinu. Er hér aðallega um að ræða kostnað við bifreið E. B., R 22482, símkostnað o. fl. Þar sem Eyjólfur fær bifreiðastyrk, tel ég óeðlilegt, að kostnaður við eigin bifreið E. B. komi til gjalda hjá fyrirtækinu.

Ennfremur eru færð hér til gjalda laun Bjarna Jarlssonar, rafvirkjanema Eyjólf's, kr. 8.640.00 og kr. 3.000.00. Ingvar S. Ingvarsson hefir neitað að greiðsla á launum til Bjarna sé í þágu Fjöliðjunnar, og talið, að þau séu eingöngu viðkomandi rekstri Eyjólf's sjálfs.

110 Ófullkomin greiðslufylgiskjöl, önnur en launafylgiskjöl, kr. 15.473.04.

Þessi upphæð samanstendur af eftirfarandi upphæðum:

1. Rafmagn og hiti, kr. 7.596.54.

Vegna athugasemdar Ingvars S. Ingvarssonar á hluta af viðkomandi fylgiskjali, þ. e. reikningi fyrir hita að upphæð kr. 5.604.50 fyrir tímabilið frá 1/1 til 26/6 1967, en Ingvar telur sig hafa lagt fyrir Eyjólf Bjarnason að greiða ekki þennan reikning. Er fylgiskjalið í heild fært hér til nánari athugunar.

Hitakostnaður, að upphæð kr. 5.604.50 fyrir tæpan 1 mánuð, er vægast sagt óeðlilegur. Ég tel þó álitamál, hvort Eyjólfur verði talinn ábyrgur fyrir þessari upphæð, m. a. með hliðsjón af, hvort ekki fengist leiðrétting frá Hitaveitunni.

2. Eiríkur Davíðsson, glerisetning kr. 6.240.00 + 2 nótur kr. 886.50, samtals kr. 7.126.50.

Ingvar S. Ingvarsson vill ekki taka þennan kostnað til greina nema með frekari skýringum, svo sem hvar glerið var sett í og

hvers vegna. Það gæti ekki talizt eðlilegur kostnaður fyrirtækisins sem framleiðanda að kosta ísetningu glers nema gegn sérstöku endurgjaldi eða vegna ábyrgðar á vörunni.

3. „10/1 Bjarni, ferð austur, leigubíll kr. 500.00“.

Þessi texti og upphæð er skrifað neðanmáls á færsluskjali nr. 93, fylgiskjali nr. 72. Þennan sama dag er fylgiskjal fyrir greiðslu á akstri í leigubíl frá Selfossi til Hellu, kr. 530.00, færsluskjal nr. 94, fylgiskjal nr. 121. Umrætt „fylgiskjal“ verður að teljast mjög ófullkomið og tæplega hægt að taka gilt sem sönnun fyrir greiðslu.

4. Bréfaskrift á ensku, kr. 250.00.

Ingvar S. Ingvarsson telur sér ekki vera kunnugt um neitt bréf, er Eyjólfur hafi látið skrifa á ensku í þágu fyrirtækisins, og því sé Eyjólfur ábyrgur fyrir þessari upphæð, nema að fengnum nánari skýringum.

115 Ófullkomin launafylgiskjöl, kr. 362.230.50.

Laun virðast hafa verið greidd á tvennan hátt. Í fyrsta lagi hafi Búnaðarbankinn á Hellu greitt í reikning viðkomandi launþega ákveðnar upphæðir og gefið kvittun þar fyrir. Ég tel ekki ástæðu til að gera sérstakar athugasemdir, enda þótt ekki komi fram á kvittununum, að um laun sé að ræða, og því síður fyrir hvaða tímabil. Þessi laun eru gjaldfærð á vinnulaunareikning.

Í öðru lagi hafa laun verið greidd af Eyjólfvi Bjarnasyni. „Kvittanir“ fyrir þessum greiðslum eru oft óundirritaðar. Þessar „kvittanir“ hafa þó verið færðar sjóði Eyjólfvi til tekna samkvæmt ósk Ingvars S. Ingvarssonar og gjaldfærðar á „ófullkomin fylgiskjöl“ að undanteknum launakvittunum frá Bjarna Jarlssyni, rafvirkjanema Eyjólfvi Bjarnasonar, sem Ingvar samþykkir ekki sem launakostnað Fjöliðjunnar h.f. Laun Bjarna eru skuldfærð á viðskiptareikning Eyjólfvi Bjarnasonar.

Þær launakvittanir, sem óundirritaðar eru, tel ég, að útbúnar séu allar á sama tíma. Þær eru allar dagsettar 31. des. 1967 að tveim undanteknum, sem dagsettar eru „jan. 1968“. Þessi fylgiskjöl virðast eiga að vera launakvittanir fyrir mánuðina október, nóvember og desember 1967 og í einu tilviki einnig fyrir janúar 1968.

Í þrem tilvikum tel ég, að í ofangreindum heildarkvittunum hafi verið meðtalin laun, sem áður hafði verið kvittað fyrir, þ. e.:

1. Færsla nr. 29, fskj. 27, 2/12 1967, greitt Þorgrími Guðnasyni upp í laun, kr. 1.000.00.

2. Færsla nr. 31, fskj. 30, 12/12 1967, greitt Ingibjörgu Sigurgeirsdóttur upp í laun, kr. 2.000.00.

3. Færsla nr. 224 (fært í sjóð E. B. úr sjóði Gunnars Ingvarssonar), 19/10 1967, greitt Kristni Sigurjónssyni upp í laun, kr. 5.000.00.

Þar sem fylgiskjölum fyrir launum, er Eyjólfur Bjarnason hefur greitt, er að mörgu leyti ábótavant og jafnvel tortryggileg, hefi ég fært þau í heild á „ófullkomin launafylgiskjöl“.

Að lokum hef ég enn fremur fært á þennan reikning laun og bifreiðakostnað Eyjólfss sjálfs, sbr. fyrri sundurliðun.

210 Óskýrðar innborganir, kr. 60.000.00.

Hér er um að ræða tvær upphæðir, sem lagðar hafa verið inn á hlr. Fjöliðjunnar h.f., Hellu, nr. 88 í Búnaðarbanka Íslands, Hellu.

Þann 30/11 1967 leggur Eyjólfur Bjarnason inn kr. 50.000.00, og þann 5. janúar 1968 leggur Bjarni Jarlsson inn kr. 10.000.00. Þetta er hvorutveggja lagt inn í aðalbankanum í Reykjavík.

Á meðan annað kemur ekki í ljós, verður að álíta, að hér hafi Eyjólfur Bjarnason (og Bjarni Jarlsson) móttengið peninga fyrir hönd Fjöliðjunnar h.f. og lagt þá síðan inn á hlr. fyrirtækisins.

Að lokum vil ég taka fram, að ég hefi ekki framkvæmt neina könnun á tekjuliðum fyrirtækisins. Gunnar Ingvarsson tjáði mér, að allir reikningar hefðu átt að afhendast Búnaðarbankanum á Hellu til innheimtu og að andvirði þeirra rynni síðan inn á hlaupareikning fyrirtækisins hjá bankanum. Gunnar hefir ekki að svo stöddu máli talið ástæðu til að gera athugasemdir þar að lútandi“.

Í stefnu aðalsakar segir m. a.:

„2) Enn telur stefnandi stefndan hafa valdið félaginu tjóni með ýmissi vanrækslu og annarri aðferð sinni um stjórn á félaginu eða stjórnleysi. Hefur Gunnar Ingvarsson, endurskoðandi, dregið saman nokkrar niðurstöður sínar um hér greint efni, og ritar hann þar um hrl. Gústafi A. Sveinssyni sem hér segir:

„1. Framleiðsla í verksmiðju að Hellu féll alveg niður vegna verkfallanna í rúmar 2 vikur, þrátt fyrir að ekki kom til verkfalls að Hellu. Ástæða fyrir þessu var eingöngu sú, að Eyjólfur Bjarnason lét alveg hjá liða að hafa fyrir hendi hráefni til framleiðslunnar, þrátt fyrir að þau væru liggjandi á hafnarbakkanum í Reykjavík. Það tók okkur ½ dag að fá þau í hendur, daginn eftir að verkfalli lauk. Krafa á Eyjólf Bjarnason vegna þessa held ég eðlilega eftirfarandi:

Vegna mannakaups	kr. 92.885.80
Vegna kostnaðar v/húsnæðis .. —	5.000.00
Vegna ýmislegs (áætlað) —	9.788.60

Kr. 107.674.40

Tap á hagnaði (áætlað) —	20.000.00
-----------------------------------	-----------

Samtals kr. 127.674.40

2. Í verksmiðju að Hellu voru að hálfu framleiddar pantanir v/Búlands 34 og 40. Var þetta framleitt samkvæmt skriflegum fyrirmælum Eyjólfss Bjarnasonar. Pöntun frá eigendum húsa fannst ekki á skrifstofu Fjöliðjunnar h.f., enda neita þeir að hafa gert þessa pöntun, en þeir viðurkenna aftur á móti að hafa beðið um tilboð.

Til þess að forða algjörum skaða (sic) vegna þessa neyddumst við til að gefa 10% afslátt frá venjulegu söluverði, kr. 6.026.70 (sjá meðf. bréf).

3. Bifreið Fjöliðjunnar h.f., sem er Ford-vörubifreið, 10 tonn með hlassi, árgætt 1966, er stórlega skemmd eftir útafkeyrslu. Við höfum ástæðu til að ætla, að bifreiðarstjóri sá, er Eyjólfur Bjarnason réð til starfa, og sem stjórnaði bifreiðinni (að því er okkur er tjáð), er henni var ekið út af, hafi ekki réttindi til að aka svo stórri bifreið, auk þess sem hann mun óvanur slíkum akstri. Téður bifreiðarstjóri er bróðir Eyjólfss, Jóhann Bjarnason. Auk framanritaðs var bifreiðin í algjörri óhriðu, er hún var tekin af Eyjólfvi Bjarnasyni. Lágt áætlaður skaði á bifreiðinni myndi ég segja kr. 100.000.00, en eðlilegast væri að fá lögskipaða matsmenn til að meta þetta. Teljum við Eyjólf Bjarnason ábyrgan fyrir tjóninu.

3) Það hefur komið í ljós, að stefndur hefur 30. jan. 1968 gefið út „pr. Fjöliðjan h/f, Reykjavík“, víxil á hendur sjálfum honum, að upphæð kr. 40.000.00, og samþykkt til greiðslu 30. marz 1968. Téðan víxil hefur stefndur selt í Iðnaðarbanka Íslands h/f. Hefur stefndur eigi galdið víxilinn, enda krefur bankinn stefnanda um greiðslu á umræddum fjárhlut.

4) Eftir að stefndur lét af störfum í þjónustu stefnanda, hefur hann hitt að máli margan mann og afflutt mjög stefnanda, ráðstafanir hans og fjárreiður. Hefur stefndur einkum gert sér far um að lýsa slíku fyrir viðskiptamönnum stefnanda og öðrum þeim, er ætla má, að með einhverjum hætti sinni um málefni

félagsins og hafi hug á þeim. Telur stefnandi örðugt að áætla tjón sitt af hérgreindu efni, en eigi getur hann haldið það nema minni upphæð en kr. 500.000.00, enda muni slíkt tjón raunar vera miklu meira“.

Í aðalsökinni sundurliðar aðalstefnandi kröfur sínar nú þannig:

1. Sjóðreikningur gagnstefnanda	kr. 188.395.85
2. Viðskiptareikningur sama	— 67.801.00
3. Ófullkomin fylgiskjöl	— 15.473.04
4. Ófullkomin launafylgiskjöl	— 70.985.00
5. Óskýrðar innborganir	— 60.000.00
6. Framleiðslutjón	— 127.674.40
7. Tjón af viðskiptum við Búland	— 6.026.70
8. Tjón á bifreið	— 100.000.00
9. Víxill að viðbættum afsagnarkostnaði	— 40.180.00
10. Bótakrafa	— 500.000.00

Kr. 1.176.535.99

Í upphafi var fjárhæð dómkröfu aðalstefnanda kr. 1.407.781.49. Nú hefur aðalstefnandi lækkað kröfulið nr. 4 um kr. 291.245.50, úr kr. 362.230.50 í kr. 70.985.00, en krafan „Óskýrðar innborganir“, kr. 60.000.00, hefur komið inn sem nýr kröfuliður. Veldur þetta lækkun á kröfum aðalstefnanda í aðalsökinni, miðað við stefnu, um kr. 231.245.50.

Af hálfu gagnstefnanda hefur öllum ofangreindum kröfuliðum aðalstefnanda verið mótmælt.

Í greinargerð lögmanns gagnstefnanda, sem lögð var fram 6. júní 1968, er m. a. tekið fram viðvíkjandi endurskoðunarskýrslu Jarls Jónssonar á dómsskjali nr. 4, að aldrei hafi Jarl haft samband við gagnstefnanda varðandi athugunina, þótt gagnstefnandi væri einmitt sá maður, sem gerzt þekkti til, að aldrei hafi verið leitað eftir skýringum bókhaldara fyrirtækisins, Sigurðar Tómassonar viðskiptafræðings, en aðeins virðist hafa verið farið eftir skýringum Ingvars S. Ingvarssonar, en slíkt hafi endurskoðanda þessum hlotið að vera ljóst, að varhugavert væri, þar sem hatramt deilumál var þá þegar risið millum Ingvars og gagnstefnanda. Af því tilefni kveðst lögmaðurinn hafa fengið Sigurð Tómasson til að gera greinargerð um málsefnið, dómsskjal nr. 11, sem síðar verður rakin, og með vísan til þeirrar greinargerðar m. a. hefur kröfuliðum aðalstefnanda nr. 1—5 verið mótmælt sem

alröngum og ósönnuðum, en kröfuliðir þessir eru allir byggðir á endurskoðunarskýrslu Jarls Jónssonar. Gagnstefnandi heldur því fram, að ástæðan til þess, að framleiðsla stöðvaðist í verksæriðjunni í áðurgreindu verkfalli, hafi verið sú, að skortur hafi verið á rekstrarfé aðalstefnanda. Af hálfu gagnstefnanda er kröfulið nr. 6 því mótmælt á þessum grundvelli sem röngum og auk þess verði gagnstefnandi ekki frekar en aðrir þjóðfélagsþegnar gerður ábyrgur fyrir tjóni, sem af verkföllum stafar, enda geti engir sagt óyggjandi til um, hvort og hvenær verkföll skelli á. Kröfulið nr. 7 er af hálfu gagnstefnanda algerlega mótmælt sem röngum og ósönnuðum, enda hafi glerið fyrir Búland verið framleitt, að því er virðist, eftir að gagnstefnandi lét af störfum, en án þess að gild pöntun lægi þá fyrir frá Búlandi. Aðalstefnandi hafi síðar samið við Búland um afslátt án nokkurs samráðs við gagnstefnanda og sé sá samningur gagnstefnanda óviðkomandi með öllu. Gagnstefnandi mótmælir kröfulið nr. 8 sem röngum og algerlega ósönnuðum og hefur m. a. haldið því fram, að ökumaður bifreiðarinnar hafi haft full réttindi til að aka henni. Viðvíkjandi kröfulið nr. 9 hefur lögmaður gagnstefnanda tekið fram:

„Á ofanverðu árinu 1967 var svo komið málum, að Fjöliðjan h.f., Hellu og Ísafirði, skuldaði umbj. m. allmikla fjárhæð, en ekkert fé handbært til greiðslu. Það varð úr með samþykki Ingvars S. Ingvarssonar, að umbj. m. freistaði þess að selja í Iðnaðarbanka Íslands h.f. víxil að fjárhæð kr. 50.000.00. Þetta tókst. Umræddur víxill var samþykktur af umbj. m., en útg. af Fjöliðjunni h.f., Hellu. Var að sjálfsögðu ætlanin, að fyrirtækið greiddi víxilinn (eða víxlana), þá hann félli, enda var, eins og áður segir, um að ræða laun umbj. m. Raunin varð hins vegar sú, að einungis voru greiddar kr. 10.000.00, en gefinn út og samþykktur framlengingarvíxill að fjárhæð kr. 40.000.00. Á þeim víxli er umbj. m. samþ., en Fjöliðjan h.f. útgefandi. Gjaldldagi þess víxils var 30. marz 1968. Eins og sjá má af framanrituðu, er hér um óafturkræf laun að ræða. Skylt er að geta þess, að mér er ókunnugt um, að Fjöliðjan h.f. hafi leyst til sín víxil þennan með greiðslu, en slíkt mun sannreynt við væntanlegar vitnaleiðslur“.

Að því er varðar kröfulið nr. 10 tekur lögmaður gagnstefnanda fram: „Að þessum kröfulið er vart orðum eyðandi, en skorað er á stefnanda að upplýsa, hverjir þeir aðilar eru, sem umbjóðandi minn hefur afflutt fyrirtækið við, svo og hvenær og þá hvernig. Verði ekki orðið við þessum kröfum á fullnægjandi hátt, hlýtur

umbjóðandi minn að líta þessar fullyrðingar sem rangar sakargiftir og áskilur sér allan rétt til bóta og refsikrafna gagnvart hlutaðeigandi aðilum“.

Aðurgreind greinargerð Sigurðar Tómassonar, sem dagsett er 3. júní 1968, er svohljóðandi:

„Að beiðni Kristins Einarssonar, hdl., hefi ég samið eftirfarandi greinargerð um bókhald Fjöliðjunnar h.f., Hellu, einkum greiðslufyrirkomulagið og einnig með sérstöku tilliti til „Greinargerðar um endurskoðun á fylgiskjölum og fjárreiðum Eyjólfssonar hjá Fjöliðjunni h.f., Hellu, á tímabilinu ca. 9. nóv. 1967 til ca. 1. marz 1968“, en greinargerð þessi er samin af Jarli Jónssyni, löggiltum endurskoðanda, Holtagerði 22, Kópavogi.

I.

Bókhald Fjöliðjunnar h.f., Hellu, var uppfært í dálkadagbók, og voru þar færðir sérstaklega þeir tveir reikningar, sem mestu máli skipta í sambandi við málarekstur Fjöliðjunnar h.f., Hellu, gegn Eyjólfssonar (hér nefndur EB). Er hér um að ræða reikningana sjóður og hlaupareikningur 88. Samkvæmt því greiðslufyrirkomulagi, sem ég gerði ráð fyrir við EB, að yrði hjá fyrirtækinu, þá skyldu allar greiðslur fara fram með ávísunum, útgefnum á hlr. 88 við útibú Búnaðarbanka Íslands að Hellu. Af „praktískum“ ástæðum taldi ég þó nauðsynlegt, að fyrirtækið hefði á skrifstofunni peningakassa með einhverri fastri fjárupphæð (10.000), sem mundi notast til greiðslu smærri reikninga. Af þessum ástæðum voru tilkomin nöfn reikninga í dálkadagbók, sjóður og hlr. 88. Aðrir reikningar í dálkadagbókinni skipta ekki verulegu máli í þessari athugun, en þeir eru helztir: viðskiptamannareikningur, kostnaðarreikningur og hráefni.

Af ýmsum ástæðum urðu málsatvik þau, að það greiðslufyrirkomulag, sem ég hafði ætlað til, að yrði upp tekið, komst ekki á laggirnar og það þrátt fyrir ítrekanir til EB um, að svo yrði að gera. Í stað þess fyrirkomulags, sem ég hafði gert ráð fyrir, þá hafði EB þá aðferð að ávísa af hlr. 88 ýmsum upphæðum, án þess að reikningar sömu upphæðar lægju að baki, og það fjármagn, sem þannig var ávísað af hlr. 88, var notað til greiðslu ýmissa reikninga Fjöliðjunnar h.f. Þegar svo bókhald Fjöliðjunnar h.f., Hellu, var fært upp í nefnda dálkadagbók, þá var nauðsynlegt að hafa sérstakan reikning, þar sem þessi sérstöku ávísanaviðskipti koma fram, og af þeim sökum er sjóður í dálka-

dagbók einhvers konar yfirlitsreikningur yfir það fjármagn Fjöliðjunnar h.f., sem EB hefur ávísað af hlr. 88, án þess að reikningar sömu upphæðar liggi að baki. Merkir þannig debít-hlið sjóðreikningsins þær upphæðir, sem ávísað hefur verið á ofangreindan hátt, en credit-hliðin þær upphæðir, sem greiddar hafa verið vegna Fjöliðjunnar h.f. með því fjármagni.

Ekki skal dregið úr því, að þessi meðhöndlun á greiðslufyrirkomulaginu var að sjálfsögðu ekki rétt, enda gerði ég EB ljóst og sem hann var sér fullkomlega meðvitandi um, að kæmi fram debet-jöfnuður á þessum sjóðreikningi — þ. e. að innborganir í sjóð yrðu hærri en útborganir — þá yrði hann að standa ábyrgur fyrir þeim mismun. Að sama skapi mundi credit-jöfnuður á reikningnum sýna, að EB hefði greitt hærri fjárhæðir fyrir fyrirtækið en hann hefði tekið á móti. Enda þótt þetta greiðslufyrirkomulag hjá EB hafi verið óeðlilegt og raunar óþarft, þá fer ekki á milli mála, að það gat á engan hátt orðið honum til fjárhagslegs ávinnings, heldur lá hættan miklu fremur í því, að einstakir reikningar, sem þannig voru greiddir, mundu tapast í meðförum og EB þannig bera fjárhagslegt tjón af.

II.

Þykir nú rétt að gefa nokkuð tölulegt yfirlit um sjóðsmeðferð EB. Á því tímabili, sem dálkadagbókin nær yfir, þ. e. fram í miðjan febrúar, þá eru útborganir af hlr. 88 kr. 1.606.822.31. Af þeirri fjárhæð eru kr. 823.557.45 færðar sem debet-færslur í sjóðreikning, eða rúmlega helmingur þess fjármagns, sem ávísað er út af hlr. 88. Að auki hafa á einn eða annan hátt kr. 100.449.00 komið til sjóðsmeðferðar (seldir víxlar í bönkum o. fl.), þannig að sjóðsmeðferð á tímabilinu hefur numið kr. 924.006.45. Á sama tímabili hefur EB greitt reikninga til ýmissa aðila fyrir Fjöliðjuna h.f. að fjárhæð kr. 786.374.50, og eru hér með taldar launagreiðslur að fjárhæð kr. 261.370.50 og sem ég taldi ástæðulaust að rengja, þó ákvitteraðar væru, enda var mér kunnugt um, að EB hafði fólk í vinnu fyrir fyrirtækið, en vann ekki einn öll störf þar. Var það og ætlun EB að bæta hér úr og fá kvitteringar fyrir vinnulaununum, enda launakvittanirnar í bókhaldinu gerðar í þeim tilgangi jafnframt. Að öðru leyti voru þau fylgiskjöl, sem EB framvísaði til mín til bókfærslu og voru að fjárhæð kr. 786.374.50, greiddir reikningar og fullgild sem slík til bókhalds.

Samkvæmt framansögðu kemur fram debet-jöfnuður á sjóðreikningi, sem nemur kr. 137.631.95 (kr. 924.006.45 ÷ kr.

786.374.50), og kemur þetta fram í dálkadagbókinni. Töluðum við Eyjólfur um, að þessum málum yrði að koma í lag undir eins, og var það ákveðið, að það skyldi gert ekki síðar en um mánaðamótin febr./marz, enda skyldi á þeim tíma aflað þeirra reikninga, sem hér bar á milli. En í millitíðinni áttu eftir að verða þeir atburðir, er leiddu til málarekstrar og gerðu ókleift að ganga frá þessum málum sem skyldi. Í byrjun marz var þess krafizt, að EB afhenti öll bókhaldsgögn Fjöliðjunnar h.f., Hellu, of voru þá til bráðabirgða samdir þeir listar yfir ýmsar greiðslur EB vegna Fjöliðjunnar h.f. og vísað er til í skýrslu Jarls Jónssonar. Samkvæmt þessum listum telur EB sig hafa greitt kr. 108.510.95 (laun kr. 100.000.00 til EB eru ekki meðtalin hér) til ýmissa og í þágu fyrirtækisins. Var ákveðið að bókfæra þessa lista, enda mundi EB afla raunverulegra reikninga, eins og þess væri kostur og ef á þyrfti að halda. Með hliðsjón af þessu og í samræmi við niðurstöður dálkadagbókarinnar þá var EB ábyrgur fyrir fjárhæð, sem nam kr. 29.121.00 ($137.631.95 \div 108.510.95$). Eins og fram kemur í bókhaldinu, hefur EB ekki á öllu tíma-bilinu tekið nein laun hjá fyrirtækinu. Áður en bókhaldið var afhent, voru bókfærð fylgiskjöl fyrir launum og bifreiðastyrk til EB eftir fylgiskjöllum eða reikningum, er EB gerði sjálfur og sem hér segir:

Laun 1/7 '67—31/10 '67	kr. 100.000.00
Laun 1/11 '67—31/3 '68	— 175.000.00
Bílkostnaður 1/11—31/12 '67	— 10.000.00
Bílkostnaður 1/1—29/2 '68	— 10.000.00
Bílkostnaður 1/7—31/10 '67	— 4.000.00

Samtals kr. 299.000.00

Mismunur á þessum tveim niðurstöðum, sjóðreikningi annars vegar og laun- og bílkostnaði EB hins vegar, er færður á viðskiptamannareikning sem skuld Fjöliðjunnar h.f., Hellu, við Eyjólf Bjarnason. Hins vegar mun launagreiðsla og bílkostnaður EB fram að nóvember 1967 vera kostnaður Fjöliðjunnar h.f., Ísafirði. Samtals er viðskiptamannareikningur EB hjá fyrirtækinu kr. 269.879.00 (kr. 299.000.00 $\div$ kr. 29.121.00) í hag EB, og var það jöfnuður sá, er reikningurinn stóð í, er bókhaldið var afhent.

III.

Enda þótt bókhald Fjöliðjunnar h.f., Hellsu, næði þannig ekki yfir allt það tímabil, sem EB starfar hjá því sem framkvæmdastjóri, þá reyndi ég með hjálp útskriftar á hlr. 88 og skráningu borgarfógetaembættisins í Reykjavík á þeim gögnum, sem því voru afhent, að gera sér sem bezta grein fyrir vegna EB niðurstöðum á sjóðreikningi og hlr. 88 og viðskiptamannareikningi. Af þeim gögnum hefi ég talið, að heildar debet-jöfnuður á sjóðreikningi EB frá byrjun og þar til fyrstu dagana í marz væri sem næst kr. 77.989.50 (sjötíuogsjöþúsundníuhundruðáttatíuogníu 50/100). Með tilvísun til kaflans hér á undan og þeirra launa og bílastyrks, sem EB telur sig eiga hjá fyrirtækinu, þá er lokaniðurstaðan sú, að Fjöliðjan h.f. telst skulda EB kr. 221.010.50 (mismunur á kr. 299.000.00 og kr. 77.989.50). Í þessu sambandi vil ég taka fram, að mjög erfitt er að gera upp á grundvelli þeirra gagna, sem unnið var úr. Hins vegar er rétt að benda á, að allar þær ávísanir, sem útgefnar eru af hlr. 88 og ekki hafa ákveðna reikninga að baki, hafa allar verið færðar í þessu uppgjöri í debet-hlið sjóðreikningsins eða til skuldar EB. Hins vegar og eins og áður hefur verið bent á, þá er alls óvíst, að fram hafi komið allir þeir reikningar, er gætu talizt eiga að færast í credit-hlið sjóðreikningsins, og verður því það, sem á vantar, að sjálfsögðu að teljast vera á ábyrgð EB. Vil ég og geta þess, að síðasta fylgiskjalamappa bókhalds Fjöliðjunnar og þar sem geymd voru óbókfærð fylgiskjöl fyrirtækisins, þar á meðal þau viðskipti, sem eiga sér stað frá miðjum febrúar og út mánuðinn, var ekki meðal þeirra bókhaldsgagna, er EB afhenti í byrjun marz, þar sem sú mappa hafði verið á skrifstofu félagsins. Sýnist mér með tilliti til þeirrar hörku, sem stjórn félagsins sækir að EB, að sérstakrar athugunar þurfi við til fullvissunar um, að þau skjöl öll hafi komið til skráningar hjá borgarfógetaembættinu.

IV.

Með því að í greinargerð endurskoðanda (JJ) er komizt að þeirri niðurstöðu, að EB muni skulda Fjöliðjunni h.f. m. a. sjóð

að upphæð	kr. 188.395.85
viðskiptaskuld að upphæð	— 67.801.00
ófullnægjandi greiðslufskj.	— 15.473.04
eða samtals	kr. 271.669.89

og með því að samkvæmt þeirri niðurstöðu minni, er um getur í kafla III hér að framan, að Fjöliðjan h.f. skuldi EB sem næst kr. 221.010.50, þá kemur það fram, að bilið milli hinna mismunandi niðurstaðna er kr. 492.680.39 (kr. 271.669.89 + kr. 220.010.50).

Skal hér á eftir getið þeirra helztu liða, sem gera það að verkum, að þessi mismunur kemur fram.

a. Mismunur á bókfærðum launum til EB og launum samkvæmt greinargerð endurskoðanda	kr. 205.000.00
b. Mismunur á bókfærðum bílkostnaði og bifreiðastyrk skv. greinargerð endursk.	— 15.000.00
c. Liður í greinargerð endursk., sem heitir „óskýrðar innborganir“	— 60.000.00
d. bókfærðar sérstakar greiðslur samkv. sérstökum listum	— 108.510.95
e. Ógreitt hlutafé EB	— 20.000.00
f. Ófullkomin greiðslufylgiskjöl önnur en laun . .	— 15.473.04
g. Samanburður á sjóðfærslum í bókhaldi Fjöliðjunnar h.f. og greinargerð endurskoðanda.	

Mun ég hér á eftir skýra einstaka liði þessa mismunar, sem hér kemur fram.

Liður a og b.: Samtals er hér um mismun upp á kr. 220.000.00 að ræða. Hér hlýtur að vera um samningsatriði að ræða milli framkvæmdastjóra og stjórnar félagsins. Ekki er mér kunnugt um, að frá slíkum samningi um launakjör væri formlega gengið. Í þessu sambandi vil ég geta atriðis, sem fram kemur í greinargerð endurskoðanda, bls. 4, en þar segir svo m. a. um færslur á viðskiptareikning EB: „Þar sem Eyjólfur fær bifreiðastyrk, tel ég óeðlilegt, að kostnaður við eigin bifreið EB komi til gjalda hjá fyrirtækinu“. Hér virðist sem endurskoðandi hafi einhliða ákveðið, í hvaða formi greiðslum til EB fyrir störf hans skuli hagað. Sem fyrr segir hljóta launakjör að vera samningsatriði og þá einnig í hvaða formi þau koma og því ekki í annarra verka-hring að ákveða eitt eða annað um þessa hluti.

Liður c. Í þessum lið er um að ræða tvær innborganir á hlr. 88, önnur að upphæð kr. 50.000.00, en hin að upphæð kr. 10.000.00, eða samtals kr. 60.000.00. Skýring á þessum innborgunum er einfaldlega sú, að EB hefur lagt inn á hlr. 88 kr. 60.000.00 af því fjármagni, sem hann áður hefur ávísað út af hlr. 88 án sérstakra reikninga eða greiðslukvittana. Þessi upphæð á því ótvírætt að

færast credit á sjóðreikning EB, eins og gert var í bókhaldi fyrirtækisins og algjörlega ástæðulaust var að breyta.

Liður d. Áður hefur verið getið þess lista og þeirra sérstöku kringumstæðna, sem réðu því, að listinn var bókfærður. Þessi listi getur eðlilega ekki talizt vera fullkomið fylgiskjal og hefur að sjálfsögðu ekki gildi sem slíkur, nema reikningar liggi að baki. Efa ég ekki, að EB leggi fram þá reikninga, sé þess óskað. Hins ber að geta, að EB var fært að rekja greiðslur á þessum reikningum með aðstoð tékkheftis síns, en nokkur hluti þess fjármagns, sem EB ávísaði reikningalaust út af hlr. 88, var lagt inn á einkareikning EB við Landsbanka Íslands og ávísað aftur út af honum til greiðslu á reikningum Fjöliðjunnar h.f. Á sama hátt má rekja greiðslu á ýmsum reikningum Fjöliðjunnar h.f., sem í bókhaldi eru og sem fullkomið fylgiskjal er fyrir. Hins vegar vil ég og benda á athugasemd í greinargerð endurskoðandans, þar sem hann ræðir þennan lista, en þar segir svo á bls. 4: „Sumt af þessum greiðslum er þegar fært samkvæmt upprunalegum greiðslufylgiskjölum“. Liggur hér fyrir staðfesting á því, að greiðslurnar samkvæmt listanum eru í þágu Fjöliðjunnar h.f.

Liður e. Að því er varðar hlutafjárloforð EB, þá var það aldrei greitt. Er reyndar sama að segja um allt hlutafé félagsins, að er ég skilaði til EB bókhaldinu í byrjun marz, þá var allt hlutaféð ógreitt. Hins vegar kemur fram í yfirliti endurskoðandans, að einungis EB er skuldaður á viðskiptareikningi fyrir sínum hluta.

Liður f. Samkvæmt þeirri upptalningu á ófullkomnum greiðslufylgiskjölum, öðrum en launafylgiskjölum, sem gefin er í greinargerð endurskoðandans á bls. 4 og 5, þá eru kr. 500.00 af heildarfjárhæðinni, sem er kr. 15.473.04, færðar á ófullnægjandi fylgiskjöl. Að því er varðar önnur fylgiskjöl, er hér um ræðir, þá er ekkert ófullkomið við þessi skjöl. Þau eru öll stíluð á fyrirtækið, öll greidd með ávísunum, útgefnum af prókúruhafa og framkvæmdastjóra fyrirtækisins, og þess vegna allt réttlætanleg bókhaldsfylgiskjöl vegna starfsemi fyrirtækisins.

Liður g. Vegna þess mismunar, sem fram kemur í sjóði fyrirtækisins samkvæmt bókhaldi og sjóðnum samkvæmt greinargerð endurskoðandans, þá hefi ég alls ekki öll þau nauðsynlegu gögn í höndum, sem þyrfti til að aðgæta með samanburði, hvar ber í milli. Sýnist einsýnt, að bæði færslum í debet-hlið og credit-hlið er misjafnt farið í þessum tveim niðurstöðum, og er að sjálfsögðu ómögulegt að gera sér grein fyrir, í hverju þetta liggur, nema

með fullkomnum samanburði á öllum þeim gögnum, sem þessar mismunandi niðurstöður hafa verið unnar eftir. Kemur þar m. a. til athugunar, hvort sömu gögn hafi legið til grundvallar þessum niðurstöðum, og í annan stað kemur til athugunar, hvar færslum í sjóð er misjafnt farið.

V.

Samkvæmt greinargerð endurskoðandans eru ófullkomin launafylgiskjöl í bókhaldi Fjöliðjunnar h.f. að upphæð kr. 362.230.50. Þegar greinargerð endurskoðandans er samin, þá eru fyrirbyggjandi í bókhaldinu fullgildar launakvittanir fyrir kr. 79.050.00 af áðurnefndri heildarupphæð og því með öllu óþarft að vera að skýra slík ófullkomin launafylgiskjöl. Þau skjöl, er hér um ræðir, eru:

Jóhannes Bjarnason, laun f. jan. '68	kr. 26.000.00
Sigurjón Guðmundsson, laun f. jan. '68 . . —	14.050.00
Þorsteinn Tryggvason, laun f. jan. '68	— 20.000.00
Björgvin Hannesson, laun f. nóv. '67	— 19.000.00

Að auki kemur í ljós, að innifalið í heildarupphæðinni, kr. 362.230.50, eru kr. 79.000.00, en samkvæmt greinargerð endurskoðandans hefur ákveðinn Ingvar Ingvarsson samþykkt að láta færa EB til tekna þessa fjárhæð sem laun fyrir nóv. '67—febr. '68 og sem bifreiðastyrk fyrir des. '67—febr. '68. Í máli því fyrir bæjarþingi Reykjavíkur, sem þessi sami Ingvar Ingvarsson fyrir hönd Fjöliðjunnar h.f., Hellu, hefur höfðað gegn EB, er m. a. gerð sú krafa, að EB sé gert að greiða Fjöliðjunni h.f. kr. 362.230.50 vegna ófullkominna launafylgiskjala, eða með öðrum orðum er þess hér krafist, að EB greiði til fyrirtækisins þær kr. 79.000.00, sem honum einhliða voru ákveðnar sem laun.

Í greinargerðinni frá endurskoðandanum kemur fram, að fylgiskjöllum fyrir launagreiðslum sé „að mörgu leyti ábótavant og jafnvel tortryggileg“. Í íslenskri orðabók er sagt að tortryggja sé að „trúa öðrum illa, gruna aðra um svik“. Ekki fæ ég séð, hvað kemur endurskoðandanum til að lýsa yfir, að fylgiskjölín séu tortryggileg, eða hvað hann með þessu vill saka EB um, en væntanlega kemur þetta í ljós síðar.

Ég hefi áður í greinargerð þessari lýst, að enda þótt mér væru afhent til bókfærslu ókvitteruð launafylgiskjöl, taldi ég ekki ástæðu til að hafna þeim til bókfærslu — hvað þá tortryggja.

Mun og nú þegar EB hafa aflað sér yfirlýsinga frá þeim launþegum, er hér eiga hlut að máli, um, að þeir hafi mótttekið þau laun, er bókfærð eru.

VI.

Í lokakafla þessarar greinargerðar vil ég taka fram nokkur atriði varðandi greinargerð endurskoðandans.

Vil ég fyrst taka fram, að til mín sem bókhaldara félagsins og fyrirtækisins var aldrei leitað á einn eða annan hátt né óskað skýringa að einu eða öðru leyti á færslum eða öðru, er snertu starf það, er ég hafði innt af hendi fyrir fyrirtækið.

Eins og fram kemur í greinargerð endurskoðandans á bls. 1, hefur hann ekki fært bókhald fyrir Fjöliðjuna h.f., Hellu, heldur „fyrst og fremst það, er snert hefur fjárreiður Eyjólfssonar hjá fyrirtækinu“. Verður það að teljast mjög varhugavert að slíta þannig í sundur bókhaldið, því eins og báðar greinargerðirnar bera með sér, þá eru fjárreiður fyrirtækisins sem heild mjög samtvinnuðar fjárreiðum EB. Þá getur endurskoðandinn þess, að „þar sem fjölmargar athugasemdir og leiðréttingar hefði þurft að gera við færslur í dálkadagbókina, tók ég það ráð að færa bókhaldið upp á nýtt“. Er það mjög miður, að endurskoðandi skuli einmitt hafa tekið þessa stefnu, þar sem um aðgengilegri samanburð hefði verið að ræða á sjóðfærslum, ef bent hefði verið á hvert einstakt fylgiskjal, sem leiðréttingar hefði þurft við að hans mati. Einnig ber á það að líta, að bókhaldsgreinargerð endurskoðandans er talin ná yfir tímabilið til ca. 1. marz 1968, en hins vegar nær bókhald fyrirtækisins fram í miðjan febrúar, og engin skil koma fram í greinargerð endurskoðandans, þar sem samanburður við bókhald fyrirtækisins lýkur.

Á bls. 2 í greinargerðinni, þar sem endurskoðandi ræðir sjóðfærslur EB, segir svo m. a.: „Fylgiskjöl, sem auðkennd eru frá 801 og áfram, eru færslur á upphæðum, sem ávísað hefir verið á á hlaupareikninga fyrirtækisins, en fylgiskjöl eru ekki fyrir hendi. Þessar upphæðir eru færðar samkvæmt stubbum tékkheftanna og færðar í sjóð Eyjólfssonar. Heimildir fyrir handskrifuðum texta eru í þessu tilviki stubbar tékkheftanna“. Því miður kemur hér ekki fram, að endurskoðandi hafi haft hliðsjón af því eina ótvíræða utanaðkomandi samanburðargagni, sem að notum mátti koma við bókhaldsgreinargerð hans, þ. e. útskrift og samanburð á hlaupareikningum fyrirtækisins. Hvergi kemur fram, að hann hafi afstemmt hlaupareikningana við bókhalds-

greinargerðina, og er það að sjálfsögðu stór galli. Verður það að teljast ófullnægjandi að fara hér einungis eftir „stubbum“ tékkheftanna.

Að mínu viti er öll skýrsla endurskoðandans samin í þeim anda, að meir ber keim dæmandans en um vinnubrögð óháðs aðila sé að ræða. Sýnir það öðru fremur, að verði áframhald á málaltilbúnaði á hendur EB, þurfi þriðji aðili að meðhöndla bókhaldið, óháður og sem leiti skýringa beggja á málavöxtum eftir því sem honum sjálfum þurfa þykir“.

Jarl Jónsson ritaði á ný greinargerð varðandi endurskoðun sína, dómsskjal nr. 40. Þessi síðari greinargerð endurskoðandans er dagsett 2. september 1968. Þar segir m. a. svo:

„Ég vil sérstaklega geta þess, að á sum fylgiskjöl hefur forstjóri Fjöliðjunnar h.f. á Hellu, Ingvar S. Ingvarsson, ritað athugasemdir. Er þar m. a. um að ræða liði, sem ég færði á viðskiptareikning E.B., svo sem einka-bílkostnað, laun Bjarna Jarlssonar o. fl. Ennfremur launa- og bílstyrkskvittanir E.B., „ófullkomin launafylgiskjöl“ og „ófullkomin greiðslufylgiskjöl, önnur en laun“. Ég hefi í greinargerð minni vakið athygli á öllum þessum liðum.

Lögmaðurinn ræðir síðan um upphæð þá, er hann telur Fjöliðjuna h.f. skulda E.B., en um það mun ég ræða síðar. Lögmaðurinn segir, að í þeirri upphæð séu reyndar faldar kr. 104.000.00, sem hafi verið skuld Fjöliðjunnar h.f., Ísafirði, við E.B. Mun lögmaðurinn líklega eiga hér við „laun“ E.B. fyrir tímabilið 1. júlí til 31. október 1967, kr. 100.000.00, og bílstyrk fyrir sama tímabil, kr. 4.000.00, sem E.B. telur sig hafa átt inni og hafi greitt sjálfum sér á umráðatíma fjármála hjá Fjöliðjunni h.f., Hellu.

Næst vísar lögmaðurinn til greinargerðar „bókhaldara fyrirtækisins“, Sigurðar Tómassonar, viðskiptafræðings, dóm skj. nr. 11, sem hann telur hluta af greinargerð sinni.

Mér var ekki kunnugt um, að Sigurður Tómasson hefði verið ráðinn bókhaldari fyrirtækisins, enda hef ég ekki orðið var við, að Sigurður þæði greiðslur frá fyrirtækinu fyrir störf sín á því tímabili, er athugun mín náði yfir. Mér varð ekki kunnur þáttur hans í þessu máli, fyrr en hann kom til mín í sumar og óskaði eftir að fá að sjá dálkadagbók þá, er hann kvaðst hafa fært fyrir Fjöliðjuna h.f. á starfstíma E.B. Hann hafði þá undir höndum ljósrit af sjóðreikningi, viðskiptareikningi E.B. o. fl. úr bókhaldi mínu. Veitti ég honum fúslega aðgang að öllum skjölum og gögnum þessu máli viðkomandi og jafnframt starfsaðstöðu hjá

mér til að gera sínar athuganir. Ekki óskaði hann þó eftir að sjá önnur gögn en dálkadagbókina. Í greinargerð sinni reynir Sigurður ekki nema að takmörkuðu leyti að skýra og rökstyðja mismun þann, sem er á niðurstöðu hans í þessu máli og niðurstöðu minni. Hins vegar fer hann mörgum orðum um vinnubrögð mín og athugasemdir og þykir yfirleitt allt miður.

Gunnar Ingvarsson, endurskoðandi, tjáði mér hins vegar, er hann afhenti mér skjöl og gögn þessu máli viðvíkjandi, að honum hefði á sínum tíma verið falið að annast bókhald Fjöliðjunnar h.f., og mér var kunnugt um, að hann hafði, bæði á undan og eftir starfstímabili E.B., unnið í þágu Fjöliðjunnar h.f. Meðal þeirra gagna, er hann afhenti mér, voru leiðbeiningar til E.B. um meðferð fylgiskjala, greiðslufyrirkomulag, sjóðbók, víxlabók o. fl., dags. 18. desember 1967.

Af ummælum Sigurðar Tómassonar í fyrsta kafla greinargerðar hans mætti ráða, að hann hafi starfað hjá Fjöliðjunni h.f., Hellu, strax frá stofnun þess fyrirtækis. Sé það rétt, verð ég að telja afköst hans mjög léleg, því ekki er hægt að sjá, að annað liggi eftir hann á sviði bókhalds og skipulagningar hjá fyrirtækinu en dálkadagbók með færslum í 189 línur samtals. Ætla mætti, að honum hefði t. d. unnizt tími til að sjá til þess, að a. m. k. sjóðbók væri færð, sem teljast verður þó lágmarks bókhaldsskylda.

Í niðurlagi I. kafla greinargerðar sinnar kemst Sigurður að þeirri niðurstöðu, að með óreglu í peningamálum mundi E.B. frekar baka sér fjárhagslegt tjón en ábata. En hvað þá um hagsmuni fyrirtækisins? Svo bókhaldsfróðum manni sem Sigurður hlýtur að teljast ætti að vera ljóst, að bókhald og gott skipulag á fyrst og fremst að gæta hagsmuna fyrirtækisins, m. a. gagnvart starfsmönnum þess.

Í II. kafla greinargerðarinnar gefur Sigurður tölulegar upplýsingar úr dagbók sinni. Jafnframt lýsir Sigurður því yfir, að dálkadagbókin nái ekki yfir allt starfstímabil E.B., og er hún því þegar af þeirri ástæðu ekki í samræmi við niðurstöður mínar.

Athyglisvert er, að Sigurður lýsir því hér, að hann hafi ekki séð ástæðu til athugasemda við launagreiðslur, þótt kvittanir væru óundirritaðar. Mun ég síðar víkja frekar að þessu atriði. Ennfremur segir Sigurður, að bókfærðir hafi verið listar yfir greiðslur, sem E.B. telur sig hafa greitt vegna Fjöliðjunnar h.f., að upphæð kr. 108.510.95, án þess að fylgiskjöl hafi verið fyrir hendi fyrir þessum greiðslum. Ég vil taka fram, að ennfremur

er á öðrum þessara lista kr. 100.000.00, „laun E.B. 1. júlí til 31. okt.“.

Í IV. kafla eru þessir listar aftur umræðuefni Sigurðar (bls. 5, liður d.). Þar er Sigurður sammála mér um, að listarnir (þeir eru tveir) hafi „að sjálfsögðu ekki gildi sem slíkir, nema að reikningar liggi að baki“. Skorar hann á E.B. að leggja umrædda reikninga fram, sé þess óskað. E.B., jafnt sem Sigurði, hlýtur að hafa verið ljóst, að slíkt var nauðsynlegt, til þess að umræddir listar yrðu teknir til greina. Ekki er mér kunnugt um, að E.B. hafi enn lagt umrædda reikninga fram. Í þessu sambandi vil ég vekja athygli á einum lið á umræddum listum, þ. e. „reikn. Raftækjast. E.B., kr. 29.118.00“. Hér virðist vera um reikning frá E.B. sjálfum að ræða, og ætti það því ekki að vera erfiðleikum bundið fyrir hann að framvísa þeim reikningi.

Síðan kemst Sigurður að furðulegri niðurstöðu, er hann vitnar í eftirfarandi ummæli mín varðandi þessa lista: „Sumt af þessum greiðslum er þegar fært samkvæmt upprunalegum fylgiskjöllum“. Telur hann þetta staðfestingu mína á því, að greiðslur samkvæmt listunum séu í þágu Fjöliðjunnar h.f. Ég vil leyfa mér að benda á, að þegar greiðsla hefir verið bókfærð samkvæmt upprunalegu fylgiskjali, er það tóm fjarstæða, að það eigi að færa sömu greiðslu aftur samkvæmt einhverju tilbúnu fylgiskjali.

Í niðurlagi III. kafla vísar Sigurður að því, að verið gæti, að eitthvað af fylgiskjöllum hefði ekki komið í mínar hendur í sambandi við starf mitt hér að lútandi. Sigurður hafði aðgang að, ef ekki undir höndum, upptalningu borgarfégetaembættisins á skjölum málsins og gat jafnframt haft aðgang að öllum skjölum málsins hjá mér og var því í lófa lagið að ganga úr skugga um, hvort þar væri einhverju ábótavant.

Í fjórða kafla segir Sigurður, að mismunur á niðurstöðum hans og minni sé kr. 492.680.39. Telur hann upp liði a. til f., samtals að upphæð kr. 423.983.99, til skýringar þessum mismun og auk þess lið g., óþekkta upphæð. Ég vil bæta því við, að ofanefndur mismunur stafar einnig af upphæðum, er færðar voru á viðskiptareikning E.B., öðrum en „hlutafé E.B.“, en þær upphæðir eru samtals kr. 47.801.00. Mismunur samkvæmt g. lið verður þá kr. 20.895.40. Ég mun í fylgiskjali A hér á eftir gera grein fyrir mismun þessum í heild.

Síðan ræðir Sigurður frekar um þessa liði:

Um lið a. og b., mismun á launum og bifreiðastyrk E.B., kr. 220.000.00, og segir, að ég „hafi einhliða ákveðið, í hvaða formi greiðslur til E.B. fyrir störf hans skuli hagað“, og vitnar í ummæli mín, um að ég teldi óeðlilegt, að fyrirtækið bæri reksturskostnað einkabifreiðar E.B. jafnframt því að greiða honum bifreiðastyrk. Ég leyfi mér að endurtaka, að ég tel slíkt fyrirkomulag óeðlilegt. Ég gerði í greinargerð minni grein fyrir, hvernig þessu var háttað í uppgjöri mínu, og læt öðrum eftir að dæma um réttmæti þess.

Um lið c., óskýrðar innborganir, kr. 60.000.00. Af ummælum Sigurðar hér að lútandi mætti skilja, að ofur eðlilegt væri, að E.B. færi með fé fyrirtækisins eftir eigin geðþótta, ávísaði á hlaupareikninga þess og legði aftur inn, allt eftir eigin hentugleikum. Enda þótt E.B. hafi haft prókúruumboð fyrir fyrirtækið, álit ég, að í því felist ekki heimild til slíkrar meðferðar á fé fyrirtækisins. Í athugasemd (bls. 6) í greinargerð minni gerði ég grein fyrir álitu mínu varðandi þessar innborganir. Telji Sigurður, að fé þetta sé komið frá E.B. persónulega (eða sjóði hans), leyfi ég mér að benda á, að nær allar stærri upphæðir, er E.B. ávísaði á hlr. fyrirtækisins án samsvarandi fylgiskjala (í sjóð), voru lagðar inn á persónulegan hlr. E.B. Mætti því ætla, að E.B. hafi ávísað á eigin hlr. til þess að leggja umræddar upphæðir inn á hlr. fyrirtækisins. Ætti þá að vera auðvelt að staðfesta þá fullyrðingu, að umrætt fé sé frá E.B. persónulega.

Um lið d., greiðslur samkvæmt sérstökum listum, kr. 108.510.95. Ég hef áður rætt um þessa lista og læt þar við sitja.

Um lið e., hlutafé E.B., kr. 20.000.00. Hér staðfestir Sigurður, að hlutafé E.B. hafi ekki verið greitt, og tel ég því rétt, að E.B. sé skuldfærður fyrir því. Varðandi annað hlutafé fyrirtækisins hef ég ekki tekið neina afstöðu, enda er það ekki til umræðu í þessu máli.

Um lið f., ófullkomin greiðslufylgiskjöl, önnur en launafylgiskjöl, kr. 15.473.04. Sigurður er stuttur um þessi fylgiskjöl og lýsir þeim í heild, að undanteknu einu, sem fullkomnum að öllu leyti, en víkur í engu að athugasemdum mínum. Lögmaður stefnds lætur þó í té dómskj. nr. 20 sem sönnun fyrir lið 4 í athugasemdum mínum hér um („bréfaskrift á ensku, kr. 250.00“), og er það vel.

Um lið g., mismun á sjóðfærslum Sigurðar Tómassonar og mínum. Sigurður treystir sér ekki til að gera grein fyrir þessum

mismun, enda þótt hann hafi átt kost á að athuga öll gögn málsins. Eins og áður segir, geri ég grein fyrir þessum mismun í fylgiskjali A hér á eftir.

Sigurður ræðir í V. kafla um „ófullkomin launafylgiskjöl“. Þar sem ég taldi, að „kvittanir“ fyrir launum, er E.B. greiddi, væri í heild mjög ábótavant, færði ég þau í uppgjöri mínu öll á einn og sama reikninginn, enda þótt í nokkrum tilfellum væru kvittanir undirritaðar. Ennfremur taldi ég, að í nokkrum tilfellum væru kvittanir tvítaldar vegna sömu greiðslu. Með því að færa allar launagreiðslur E.B. á einn reikning taldi ég, að það yrði aðgengilegra við frekari athuganir. Við samningu greinargerðar minnar vakti fyrir mér, að E.B. gerði heildargreinargerð um launagreiðslur þær, er hann hafði innt af hendi. Hvernig þeirri ósk var komið á framfæri (með stefnu), er mér óviðkomandi.

Nú hefir E.B. lagt fram yfirlýsingu frá launþegum um móttekin laun frá honum. Þar sem þar geldur ýmsu skökku við, leyfi ég mér að útlista það frekar í fylgiskjali B hér á eftir.

Yfirleitt, en þó sérstaklega í lokakafla greinargerðar sinnar, reynir Sigurður Tómasson að gera lítið úr vinnubrögðum mínum í þessu máli. M. a. gerir Sigurður það að umtalsefni, að ég hafi ekki lýst því yfir, að ég hafi borið saman hlaupareikningsútskriftir við bókhaldið, og ræður af því, að ég hafi ekki gert það. Að ég hefði viðhaft svo sjálfsagða bókhaldsvenju, taldi ég ekki ástæðu til að lýsa sérstaklega yfir.

Ég vil að lokum taka fram, að athugun mín í þessu máli er byggð á þeim gögnum, er fyrir hendi eru í máli þessu, og að sú athugun var unnin af samvirkusemi. Í greinargerð minni þar að lútandi gerði ég grein fyrir öllum þeim atriðum, er ágreiningur gæti verið um.

Kópavogi, 2. september 1968

Jarl Jónsson, lögg. endurskoðandi.

Fylgiskjal A.

Skilgreining á mismun á niðurstöðu Sigurðar Tómassonar og minni (Jarls Jónssonar).

Skuld E.B. skv. niðurstöðu minni .. kr. 271.669.89

Mism. á launum og bifr.styrk E.B. ..	kr. 220.000.00
Óskýrðar innborganir	— 60.000.00
Listar E.B. yfir ýmsar greiðslur .. .	— 108.510.95
Ógreitt hlutafé E.B.	— 20.000.00
Ófullkomin greiðslufskj.	— 15.473.04

Fært á viðsk.reikn. E.B., annað en hlutafé	kr. 47.801.00
Gr. Kristni Sigurj.s. upp í laun af Gunnari Ingvarssyni	— 5.000.00
Oftalin launagr. til Þorg. Guðnas. . .	— 1.000.00
Do., til Ingibjargar Sigurg.dóttur . .	— 2.000.00
Tvífærðar 2 nótur frá Byggingavöru- verzlun Kópav. (sjá ljósrit „ófullk. fskj.“)	— 886.50
Mism. á sjóði E.B. frá lokun dálka- dagbókar til enda tímabils, sjá aths.	— 12.883.90
3 nótur (kr. 500.00 + 200.00 + 65.00) sjóði E.B. til góða kr.	765.00
Mismunur á 2 nótum, sj. E.B. til góða —	110.00
Mism., inneign E.B. skv. niðurst. S.T.	— 221.010.50

Kr. 493.555.39 Kr. 493.555.39

Skýringar á mismun á sjóði E.B. frá lokun dálkadagbókar til enda starfstímabils E.B.

Í niðurlagi II. kafla greinargerðar sinnar telur Sigurður Tómasson, að samkvæmt dálkadagbók sinni sé sjóður E.B. í óhag (deb.) um kr. 29.121.00. Í upphafi III. kafla telur Sigurður, að í lok tímabilsins sé niðurstaða sjóðs „því sem næst“ kr. 77.989.50 E.B. í óhag (deb.) Mismunurinn á þessum tveim tölum, kr. 48.868.50, ætti því að vera sú upphæð, sem sjóður E.B. hefði aukizt um frá lokun dálkadagbókarinnar til enda tímabilsins.

Samkvæmt uppfærslu minni er þessi upphæð kr. 61.752.40. Á þessu tímabili er sjóði E.B. aðallega fært til gjalda ávísanir á hlr. og ekki hafa verið fyrir hendi fylgiskjöl fyrir, þ. e. færslur nr. 884—913, 891 undanskilin, samtals kr. 66.182.95, en auk þess mismunur á tveimur ávísunum og fylgiskjöllum, færslur nr. 166 og 176, samtals kr. 82.00. Á sama tíma er sjóði E.B. fært til tekna greiddir reikningar samkvæmt færslum nr. 155, 159, 161, 162, 180, 182, 183, 184, 190, 191, 192 og 195, samtals kr. 4.512.55 (kr. 66.182.95 + 82.00 ÷ 4.512.55 = kr. 61.752.40).

Samkvæmt þessu er mismunurinn á mínu áleti og S.T. kr. 12.883.90 (kr. 61.752.40 ÷ 48.868.50)“.

Sigurður Tómasson ritaði aðra greinargerð varðandi málsefnið, dómsskjal nr. 71. Greinargerð þessi, sem dagsett er 30. janúar 1970, er svohljóðandi:

„Greinargerð um samanburð á niðurstöðum bókhalds Fjöliðjunnar h.f., Hellu.

Vegna bókhalds fyrirtækisins og þess mismunar, er fram kemur á sjóðreikningi Eyjólfss Bjarnasonar í greinargerð Sigurðar Tómassonar (S.T.), dags. 3. 6. 1968, annars vegar og hins vegar í greinargerð Jarls Jónssonar (J.J.), dags. 1. 4. 1968, vil ég upplýsa um eftirfarandi atriði, er leiða í ljós, í hverju sá mismunur er fólgin.

Í máli því, er rekið er fyrir bæjarþingi Reykjavíkur á hendur Eyjólfss Bjarnasyni, er gerð krafa á hann að upphæð kr. 633.900.39, og er hún byggð á bókhaldi, færðu af J.J., og greinist í 4 liði.

1. Sjóðreikningur Eyjólfss Bjarnasonar.

Debetjöfnuður á sjóðreikningi í dálkadagbók Fjöliðjunnar h.f., sbr. kafla II á bls. 2 í greinargerð S.T.	kr. 137.631.95
Aukning á debetjöfnuði sjóðreiknings, unnið eftir uppskrift borgarfégetaembættisins á fylgiskjölu Fjöliðjunnar h.f., sbr. kafla III í greinargerð S.T. (mismunur á kr. 77.989.50 og 29.121.00) .. —	48.868.50

Raunverulegur debetjöfnuður skv. gr. gerð S.T. .. kr. 186.500.45
Fram hafa komið eftirfarandi atriði, er hækka þennan jöfnuð:

a) Tvífærðar eru launakvittanir Þorgríms Guðnasonar .. .	—	1.000.00
Ingibjargar Sigurgeirsdóttur .. .	—	2.000.00
b) Tvífærðar nótur, samtals .. .	—	886.50
c) Launagreiðsla til Kristins Sigurjónssonar, en skv. yfirlýsingu hans eru launin að hluta greidd til hans af öðrum en EB .. .	—	5.000.00
d) Aukning sjóðmismunar frá lokun bókar. Umframaukning skv. skýrslu JJ, miðað við uppgjör ST eftir uppskrift borgarfégeta á fylgiskjölu .. .	—	12.883.90

Kr. 208.270.85

Þessu til frádráttar koma ófærðar nótur í bókhaldi ST, færðar hjá JJ .. .	—	875.00
---	---	--------

Nýr debetjöfnuður á sjóðreikningi .. . kr. 207.395.85

Sé ofangreind breytt niðurstaða borin saman við greinargerð JJ, kemur fram eftirfarandi:

Sjóður EB samkvæmt niðurstöðum bókhalds, færðu
af JJ kr. 188.395.85
Laun EB skv. ákvörðun Ingvars Ingvarssonar, færð
sjóðreikningi EB til tekna, sbr. 5. málsgrein, bls.
3 í greinargerð JJ — 79.000.00

Raunverulegur sjóðmismunur skv. bókh. JJ kr. 267.395.85
Þessu til frádráttar kemur innborgun á hlr. 88, sem
er meðtalin í sjóðfærslum hjá ST, þ. e. creditfærð,
sbr. greinargerð kafla IV, c. liður. Í niðurstöðum
bókhalds JJ eru umræddar innborganir undir
liðnum „óskýrðar innborganir“. Ekkert hefur
komið fram um, að hér sé um innborgun að ræða
frá 3ja aðila til Fjöliðjunnar h.f., og því er rétt að
telja þetta sem innborgun EB sjálfs inn á reikn-
inginn, sbr. skýringar í greinargerð ST, kafla IV,
lið c. — 60.000.00

Nýr debetjöfnuður á sjóðreikningi kr. 207.395.85

Hér eru því komnar sameiginlegar niðurstöður um, að hinn
raunverulegi debetjöfnuður á sjóðreikningi Eyjólfss Bjarnasonar
sé kr. 207.395.85.

Það skal sérstaklega tekið fram, að í ofangreindri niðurstöðu
er ekki tekið tillit til þess sérstaka lista, er bókfærður var í
bókhaldi Fjöliðjunnar h.f. og getið er um í greinargerð ST, né
heldur er tekið tillit til þeirra reikninga, er EB kann að hafa
lagt fram síðar til stuðnings þessum lista. Þá er og ekkert tillit
tekið til þeirra launa eða annarra greiðslna í launaformi, er EB
kann að eiga inni eða verða reiknuð honum hjá Fjöliðjunni h.f.

2. Viðskiptareikningur Eyjólfss Bjarnasonar.

Til nánari glöggvunar er rétt að sundurliða hér viðskiptaskuld-
ina, kr. 67.801.00.

Viðgerðir R-22482	kr. 14.682.00
Viðgerð Y-438 (síðar R-22482)	— 5.571.00
Benzín og olíur (R-22482)	— 4.055.00
Bílaleigan Falur	— 1.662.00
Naust, veitingahús	— 80.00

Áfengisverzlun	kr.	425.00
Símreikningar: sími 81876	—	3.097.00
Ljósverkin og vélarstilling	—	209.00
Frjáls verzlun	—	1.190.00
Laun Bjarna Jarlssonar	—	11.640.00
		Kr. 42.611.00
Víxill, Sveinn Egilsson h.f. útg.	—	5.190.00
Hlutfjárloforð Eyjólfssonar	—	20.000.00
		Kr. 67.801.00

Í bókhaldi Fjöliðjunnar h.f., færðu af ST, eru ofangreindar upphæðir að fjárhæð kr. 42.611.00 færðar á kostnaðarreikninga og greiðslur þeirra í gegnum sjóðreikning eða hlaupareikning. Um þessa liði er almennt það að segja, að á sínum tíma voru þeir taldir tilheyra beint rekstri Fjöliðjunnar h.f. og því sem slíkir tilfærðir á kostnað þess fyrirtækis. Hvað snertir hina tvo liðina, þá er hér um einkaútgjöld EB sjálfs að ræða.

3. Ófullkomin fylgiskjöl.

Að því er snertir ófullkomin greiðslufylgiskjöl önnur en launafylgiskjöl, samtals kr. 15.473.04, þá er um þetta að segja, að þessir reikningar voru allir taldir tilheyra beint rekstri Fjöliðjunnar h.f. og því færðir sem slíkir á kostnaðarreikninga.

Um ófullkomin launafylgiskjöl er það að segja, að kvittanir eða yfirlýsingar hafa komið fram fyrir öllum fjárhæðum nema þeim hluta heildartölnunnar, er voru ákveðin laun EB sjálfs“.

Gagnsök.

Í gagnstefnu er gerð svofelld grein fyrir kröfum gagnstefnanda í gagnsökinni:

„Atvik máls þessa eru þau, að í byrjun nóvembermánaðar 1967 réðst gagnstefnandi sem framkvæmdastjóri til gagnstefnda. Var í upphafi svo umsamið, að gagnstefnandi skyldi hafa í laun kr. 35.000.00 pr. mánuð að viðbættum kr. 5.000.00 á mánuði í bifreiðastyrk. Gagnstefnandi starfaði í þágu gagnstefnda frá 1/11 1967 til 4/3 1968, en þá var honum fyrirvaralaust og án tilefnis vikið frá störfum. Telur gagnstefnandi sig eiga rétt á 3ja mánaða uppsagnarfresti. Stefnumkrafan er því laun fyrir mánuðina nóv. '68—maí '69, kr. 245.000.00, og bifreiðastyrkur fyrir mánuðina nóv. '68 til feb. '69, kr. 20.000.00. Upp í þessa fjárhæð hefur gagnstefnandi fengið greiddar kr. 77.989.50, en þó skal fram tekið, að

sú greiðsla kann að reynast lægri, er öll kurl koma til grafar. Af því tilefni er réttur áskilinn til hækkunar stefnukröfum. Stefnukröfur í máli þessu eru m. a. byggðar á skjölum, sem fram hafa verið lögð í aðalmálinu, og vísast til þeirra um nánari málsvæðing.

Af hálfu aðalstefnanda er öllum kröfum gagnstefnanda í gagnsökinni mótmælt sem röngum og ósönnuðum. Hefur lögmaður aðalstefnanda í greinargerð á dómsskjali nr. 66 m. a. mótmælt gagnstefnukröfunum á þessa leið:

„Svo sem sjá má af skjölum umbj. míns í málinu, einkum skýrslum bræðranna Ingvars S. Ingvarssonar, forstjóra, og Gunnars Á. Ingvarssonar, endurskoðanda, og skýrslum Jarls Jónssonar, lögg. endurskoðanda, svo og vitnaframburðum bræðranna, eru þessar kröfur með öllu rangar. Sést það af umræddum skjölum og vitnisburðum svo og mörgum öðrum gögnum, að gagnstefnandi hefur reynzt umbj. mínum hinn óþarfasti maður og ekki stundað gagn félagsins, enda þótt hann væri um tíma framkvæmdastjóri þess. Kvað svo rammt að þessu, að gagnstefnandi hefur fyrir víst fyrirgert öllu tilkalli til launa hjá umbj. mínum. Er þessu nokkuð lýst í stefnu á rskj. 1, enda vísast um efnið til téðrar stefnu og ofangreindra skjala. Af þessu leiðir, að fullar sakir voru til að segja upp gagnstefnanda án uppsagnarfrests, svo sem stjórn félagsins gerði 4. marz 1968. Að öðru leyti og til vara vil ég enn að sinni taka fram þetta:

Gagnstefnandi var ekki ráðinn með 35.000 króna mánaðarlaunum, heldur 20.000 kr., svo sem sjá má af framburði Ingvars S. Ingvarssonar á bæjarþingi 19. febrúar 1969, og eru þetta ríflega laun stjórnarráðsfulltrúa. Hefðu því launin aldrei getað orðið hærri en 80.000.00 alls, þótt gagnstefnandi hefði til einhverra launa unnið. Bílastyrk átti gagnstefnandi að fá goldinn með kr. 3.000.00 á mánuði, enda hefði sá styrkur aldrei getað numið hærri upphæð en kr. 12.000.00 alls. Er mótmælt sem röngum öllum staðhæfingum gagnstefnanda hér um. Hins getur Ingvar S. Ingvarsson, að gagnstefnandi skyldi hljóta í viðbót við föstu launin 3% þóknun af sölu félagsins (brúttó-sölu, að frá dregnum söluskatti), sem um fram væri 5 milljónir króna á ári. Þessi þóknun kom að sjálfsögðu eigi til álita“.

Við hinn munnlega málflutning var því lýst yfir af lögmanni gagnstefnanda, að aðalsök málsins væri stórlega vanreifuð af hálfu aðalstefnanda. Bæri því að vísa aðalsökinni frá dómi ex officio. Lögmaðurinn gerði þó ekki sérstaka kröfu um frávísun,

en gat þess jafnframt, að gagnsökin væri svo nátengd aðalsökinni, að vísa yrði henni einnig frá, ef dómurinn kæmist ex officio að þeirri niðurstöðu, að vísa ætti aðalsökinni frá. Lögmaður aðalstefnanda taldi frávísun ekki eiga við.

Niðurstaða.

Hér að framan hefur verið gerð grein fyrir kröfum aðilja í aðalsök og gagnsök, og hafa áður nefndar fjórar greinargerðir endurskoðendanna verið raktar. Mál þetta er mjög umfangsmikið, og eru hin framlögðu skjöl orðin samtals 84 og sum yfirgripsmikil að efni. Auk þess hafa farið fram aðilja- og vitnaleiðslur. Eins og málavöxtum er háttað, þykir ekki vera ástæða til að reifa frekar skjöl, skýrslur aðilja eða vætti vitna en gert hefur verið.

Af gögnum málsins má ráða, að endurskoðandinn Jarl Jónsson byggði fyrstu skýrslu sína, dskj. nr. 4, ekki á heildarbókhaldi aðalstefnanda. Við samningu skýrslunnar byggði hann á skjölum og skýrslum frá aðalstefnanda, án þess að gagnstefnanda væri gefinn kostur á að leggja fram skjöl, gefa upplýsingar og lýsa sjónarmiðum sínum um einstök atriði. Gagnstefnandi virðist ekki hafa fengið endurskoðunarskýrsluna til athugunar fyrr en við höfðun málsins. Eftir að skýrslan var lögð fram í dómi, hafa verið gerðar fjölmargar athugasemdir af hálfu gagnstefnanda við hana, sbr. áðurgreindar skýrslur Sigurðar Tómassonar. Enn fremur hefur gagnstefnandi lagt fram lista, dómsskjal nr. 49, yfir reikninga, samtals að fjárhæð kr. 108.510.95, sem gagnstefnandi telur, að hann hafi greitt fyrir aðalstefnanda og komi eigi inn í reikningsskilin. Eins og á stóð, m. a. vegna þess að fyrirsvarsmenn aðalstefnanda tóku bókhaldsgögn að Nýlendugötu 10, svo sem fyrr er frá skýrt, án samráðs við gagnstefnanda og án íhlutunar fólgeta, var sérstök ástæða til þess fyrir aðalstefnanda að gefa gagnstefnanda færi á að koma að sjónarmiðum sínum og athugasemdum við samningu reikningsuppgjörins. Endurskoðunarskýrslan, dómsskjal nr. 4, eins og hún var í pottinn búin, var á svo veikum grunni byggð, að hún gat því ekki verið grundvöllur til uppgjörðs í fjárskiptum aðiljanna, og þar sem aðiljum málsins hefur ekki tekizt undir rekstri málsins að upplýsa þá kröfuliði nægjanlega, sem byggðir eru á bókhaldsuppgjörinu, þ. e. kröfuliði nr. 1—5 í aðalsök, og málið er svo flókið og óskýrt í búnaði sínum, verður ekki hjá því komizt að vísa kröfuliðum nr. 1—5 í aðalsök frá dómi. Kröfuliðir nr. 6—10 í aðalsök eru ýmist tengdir eða háðir kröfuliðum 1—5 og fjárhags-

uppgjöri aðilja og eru þar að auki ekki nægjanlega reifaðir og upplýstir. Þykir því einnig bera að vísa þeim frá dómi. Kröfur gagnstefnanda í gagnsök eru svo tengdar fjárhagsuppgjöri aðiljanna og þar með kröfum aðilja í aðalsök, að ekki verður heldur hjá því komizt að vísa gagnsökinni frá dómi.

Samkvæmt framansögðu er kröfum aðalstefnanda í aðalsök og kröfum gagnstefnanda í gagnsök vísað í heild frá dómi.

Gagnstefnandi hefur krafizt þess, að neðangreind ummæli Ingvars S. Ingvarssonar, forstjóra aðalstefnanda, sem hann hefur viðhaft í dómsskjölum nr. 41 og 72, verði ómerkt og hann dæmdur til sektargreiðslu fyrir þau:

„Samanber framanritað er ljóst, að umræddan víxil að upphæð kr. 40.000.00, sem félagið varð að innleysa með kostnaði, var því með öllu óviðkomandi, en ljóst er, að Eyjólfur Bjarnason hefur freklega misnotað firmað í fjádráttarskyni“.

„Fram er komið, að Eyjólfur Bjarnason hefði átt að hafa yfir nægu fé að ráða til að undirbúa starfsemi félagsins, fyrir verkfallstímann, í tæka tíð, ef hann hefði ekki, samanber skýrslu Jarls Jónssonar, löggilts endurskoðanda, bæði dregið sér fé fyrir-tækisins og misnotað það til heimildarlausra greiðslna“.

„Fylgiskjölum nr. 69, 70, 179, 180 og 183, sem eru þau laun og hlunnindi, sem stefndi skenkir sér í algjöru heimildarleysi, er harðlega mótmælt, og eru í rauninni sannanir um blygðunarlausan fjádrátt stefnda“.

„Þeir, sem þekkja þetta mál allt, þurfa ekki að furða sig á þeirri vanrækslu hans, því eðlilega reyndi hann í lengstu lög að hindra, að upp kæmist misferli hans og óráðsía með fjármuni félagsins“.

Ofangreind ummæli eru ómerkt. Samkvæmt 5. tl. 188. gr. laga nr. 85/1936 þykir bera að dæma Ingvar S. Ingvarsson til greiðslu sektar, kr. 1.000.00, og komi 2 daga varðhald í stað hennar, ef hún greiðist eigi innan 4 vikna frá birtingu dóms þessa.

Eftir atvikum þykir rétt, að málskostnaður í báðum sökum falli niður.

Bjarni K. Bjarnason borgardómari kvað upp dóm þennan ásamt meðdómendunum Eggert Kristjánssyni og Ragnari Ólafssyni, hæstaréttarlögmönnum og löggiltum endurskoðendum.

Dómsorð:

Kröfum aðalsakar og gagnsakar er í heild vísað frá dómi. Málskostnaður fellur niður í báðum sökum.

Framangreind ummæli eru ómerkt.

Forstjóri aðalstefnanda, Ingvar S. Ingvarsson, greiði 1.000.00 króna sekt í ríkissjóð, og komi 2 daga varðhald í stað sektarinnar, ef hún greiðist eigi, áður en 4 vikur eru liðnar frá birtingu dóms þessa.

Föstudaginn 13. nóvember 1970.

Nr. 198/1970. Fasteignasalan Hátúni 4 A

gegn

Kristínu Erlu Stefánsdóttur persónulega
og fyrir hönd ófjárráða barna sinna.

Dómenndur:

hæstaréttardómararnir Einar Arnalds, Benedikt Sigurjónsson,
Gizur Bergsteinsson og Logi Einarsson og prófessor Ármann
Snævarr.

Kærumál. Fasteignasala. Sölulaun. Frávísun.

Dómur Hæstaréttar.

Með kæru 21. október 1970, sem barst Hæstarétti 30. s. m., hefur sóknaraðili samkvæmt 21. gr., 1. tl. b., laga nr. 57/1962 skotið hinum kærða frávísunardómi til Hæstaréttar. Kæran barst héraðsdómi innan lögmæltis frests. Krefst sóknaraðili þess, að dómurinn verði úr gildi felldur og lagt verði fyrir héraðsdómara að dæma málið að efni til. Svo krefst hann og kærumálskostnaðar úr hendi varnaraðilja.

Af hálfu varnaraðilja hafa hvorki borizt greinargerð né kröfur.

Með skírskotun til forsendna hins kærða dóms ber að staðfesta hann.

Kærumálskostnaður fellur niður.

Dómsorð:

Hinn kærði dómur á að vera óraskaður.

Kærumálskostnaður fellur niður.